

[Vítězí pravda v dějinách? – pokračování]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

This serves as a preparation for the final document:

[Vítězí pravda v dějinách?](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

jedná se o přípravu k tomuto výslednému dokumentu:

[Vítězí pravda v dějinách?](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 31. 12. 1990

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 31. 12. 1990

[Vítězí pravda v dějinách? – pokračování]

90/179 – 90/180

901231

Apoštol Pavel byl helénistický Žid, i když pocházel z farizejské rodiny. Proto rozpoznáváme v jeho formulacích zřetelné stopy nejenom gnóze, jak se o tom už mnohokrát psalo a hovořilo, ale především jakýchsi zbytků anebo zárodků řeckého způsobu myšlení. Jedním z dokladů je také slavná 13. kapitola 1. epístoly ke Korinťanům, známá jako hymnus na lásku („chvála svaté lásky“, jak uvádějí Kraličtí). Tam čteme, že láska je větší a důležitější než víra i než naděje. Tradičně se o všech třech mluví jako o křesťanských ctnostech (konkrétně o theologických ctnostech); už to je ovšem chyba, neboť povaha ctností, jak byly chápány ve starém Řecku a pak v helénismu, je zcela odlišná. Ale nám tu jde o něco jiného. Sám Pavel ve zmíněné kapitole mluví o tom trojím tak, jako by bylo možné je navzájem oddělovat; výslovně píše, že „kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem“. Ale cožpak neplatí totéž i obráceně, totiž kdybych miloval z celého srdce, ale víru a naději kdybych neměl, nic nejsem? Proč má vlastně apoštol za to, že víra ani naděje nedosahují toho významu a té velikosti, jaká je charakteristická pro lásku? Vždyť (v. 7) sám praví, že láska „všemu věří“ (ekumen. překlad lépe: „láska věří“) a že „všeho se naděje“ (ekumen. překlad: má naději); chce tím říci, že láska k víře a naději vede a že bez nich není skutečnou láskou? To lze vyložit dvojím způsobem: buď že víra a naděje jsou předpokladem lásky, anebo že jsou důsledkem lásky. Ani jedno, ani druhé ovšem nenajdeme u Ježíše; je to myšlenka vysloveně Pavlova. Souvisí ostatně s tím, že víru spojuje s jistým nedostatkem: skrze víru chodíme, ne skrze vidění (2. Kor. 5,7), nebo jak také ve zmíněné 13. kapitole 1. Kor. (v. 12) píše, „nyní zajisté vidíme v zrcadle a skrze podobenství“ a „poznáváme z částky“. Ježíš naproti tomu mluví o víře jako o tom základním: stačí víra malá jako zrno hořčičné (řada míst: Mt 13,31; 17,20; Mk 4,31; Lk 13,19; 17,6); proti víře staví pochybování, vnitřní nejistotu, nikoliv vidění (např. Mt 21,21).

Láska sama o sobě nic není, pokud se váže jen na to, co je (a co bylo). Láska má smysl a také cenu jen v tom případě, když je orientována do budoucnosti. Ale orientace do budoucnosti spočívá ve víře a v naději. Proto základem je vskutku orientace do budoucnosti, která je rozhodující. Apoštol Pavel sám říká, že láska se vždycky raduje z pravdy (1. Kor. 13,6). Ale pravda přece pro hebrejštinu je téměř totéž co víra! Jestliže se láska vždycky raduje z víry, znamená to, že víra předchází lásku a že víra se dovršuje v lásce. Když to nejprve aplikujeme na mezilidské vztahy, pak pravá láska je láska k člověku, jaký ještě není, ale jaký má být a jaký také chce být, protože uznává, jaký má být. Láska k druhému počítá především s jeho budoucností. Jinak to je láska falešná, která si druhého přisvojuje, která mu upírá otevřenost do budoucnosti a svobodu. Proto Pavlova představa, jako by víra byla dobrá jen do té doby, dokud nevidíme „budoucího“ člověka nebo „budoucího“ Boha či Ježíše oslaveného „tváří v tvář“ (dtto, 13,12), je přinejmenším neježíšovská a vůbec nehebrejská. Láska redukována na lásku „tváří v tvář“ by byla nutně ochuzena, oslabena, ano znehodnocena. To platí tím spíš, že – jak správně (ač kritizován) napsal Rahner – sám „Bůh“ či „pravda“ či „bod ÓMEGA“ atd. může být chápán jako absolutní budoucnost. Apoštol Pavel se zpronevěřuje staroizraelské eschatologické tradici, která na konci věků neviděla nehybnost, nýbrž nové, vyšší, slavnější dění. Vidění nikdy nemůže nahradit a zastínit očekávání, otevřenost k tomu, co přichází. Adventivní charakter pravdy je myšlenka hlubší než trvalá přítomnost celé pravdy a jejího světla. Pavel má za to, že vidění tváří v tvář činí víru a naději zbytečnou. Víra má podle něho své místo jen tam, kde ještě nevidíme tváří v tvář. Jsou-li podle Ježíše

blahoslavení ti, kteří neviděli (a uvěřili), nečekalo by na konci věků blahoslavenství nikoho, protože všichni budou vidět. (A už i tato evangelijní myšlenka prokazuje vliv helénismu, sám Ježíš tak nikdy o víře nemluvil.)